

Voorwoord

In dit nummer van ArchiDoc News wil de DG Oorlogsslachtoffers aandacht besteden aan de eerste jaren van de DG Oorlogsslachtoffers – toen nog het Belgisch Commissariaat voor Repatriëring.

Essentieel voor die periode is het werk van de verbindingsofficieren, de schakel tussen het Commissariaat en de eigenlijke zoektocht naar vermisten. Nauw daarmee verbonden zijn de zogenaamde SHAEF-kaarten, de documentaire sporen die de repatriëring van landgenoten naliet in onze dossiers. Ook de algemene documentatie is in belangrijke mate samengebracht door deze verbindingsofficieren. De steekkaarten die deze documentatie ontsluiten worden momenteel digitaal verwerkt.

In dit nummer vindt u ook meer over de mogelijkheid onze archieven te bezoeken, en over het bezoek dat we zelf brachten aan het 'Centre de Documentation Juive contemporaine' in Parijs. Ook dit jaar kon de Dienst rekenen op een aantal jobstudenten. Hun werk wordt kort toegelicht.

Veel leesplezier

Het ArchiDoc-team

Documentatieproject: “algemene” documentatie en de digitalisering van het thematisch bestand

Voorstelling van de bron

“Algemene” documentatie

De Archief- en Documentatiedienst beheert een rijke archiefcollectie over enerzijds Belgen die op een of andere manier betrokken waren bij oorlogsgebeurtenissen en anderzijds meer algemene aspecten van de Tweede Wereldoorlog in België en in de bezette gebieden.

Deze zogenaamd “algemene” documentatie bestaat uit historische en administratieve documenten opgesteld of meegebracht door verbindingsof- of opsporingsofficieren die vanaf het einde van de oorlog naar Duitsland en de voormalige bezette gebieden werden gestuurd om onze landgenoten te repatriëren, verdwenen personen op te sporen en alle informatie te vergaren die nuttig was voor hun opsporingsopdrachten¹. Deze archieven hebben voornamelijk betrekking op de kampen, Belgische en buitenlandse gevangenis, processen, verplichte tewerkstelling, de Duitse administraties, enz.

Twee categorieën van documenten kunnen worden onderscheiden: enerzijds de originele archiefstukken (of een reproductie ervan) die dateren uit de oorlogsjaren (zoals interneringsregisters, transportlijsten, Duitse verordeningen, enz.) en anderzijds de activiteiten- en onderzoeksverslagen die na de oorlog werden opgesteld door de leden van een missie of door verbindingsof- of opsporingsofficieren.

Elk stuk “algemene” documentatie werd nauwkeurig geïnventariseerd en kreeg een rapportnummer en een “transmis”-nummer. Het rapportnummer verwijst naar de “verslaggever”,

d.w.z. de verbindingsof- of opsporingsofficier die het document heeft opgesteld. Het “transmis”-nummer komt overeen met het volgnummer van het document (bv.: R.497/Tr.208.337 – document bezorgd door verslaggever nr. 497, Hubert Dumonceau de Bergendal, en geklasseerd met 208.337 als volgnummer van dit verslag).

Foto classeurs, SVG-DOS

Het archief kan geraadpleegd worden door middel van twee zeer gedetailleerde steekkaartensystemen, het ene geografisch en het andere thematisch.

Een uitvoerige inventaris die in 1997 werd opgesteld door de heer Patrick Nefors² geeft een idee van de rijkdom van dit documentatiefonds.

Musnet: documentaire databank

Om documentair onderzoek aan te moedigen en de toegang tot de archieven zowel voor intern gebruik als voor bezoekers praktischer, vollediger en eenvoudiger te maken, heeft de DG Oorlogsslachtoffers in 2004 bij het bedrijf Infogénia een softwareprogramma voor collectiebeheer aangekocht. Zoals geschetst in het vorige nummer bestaat de documentaire databank ‘Musnet’ uit vijf afzonderlijke databanken die met elkaar verbonden kunnen worden:

- individuele DDO-dossiers
- het bestand “materies”
- boeken en publicaties
- tijdschriften
- de thesaurus

² NEFORS, P., *Inventaris van het Archief van de Bestuursafdeling voor Oorlogsslachtoffers van het Ministerie van Volksgezondheid en Leefmilieu. Inventaire des archives du Service des Victimes de la Guerre du Ministère des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement*, Brussel, 1997.

¹ Zie ook het artikel over de verbindingsof- en opsporingsofficieren in de voormalige bezette gebieden.

(Vervolg)

Het databankproject

Eind 2003 ging een project van start dat tot doel had het thematisch steekkaartensysteem, ook wel het bestand “materies” genaamd, te digitaliseren, eenvormig te maken en te controleren. Nadat de doelstellingen, de nodige middelen en de werkwijze voor het project waren vastgelegd, kon een specifieke databank worden aangelegd waarmee de gegevens van het thematisch fichebestand momenteel systematisch kunnen worden ingevoerd.

Het invoeren van gegevens

Het bestand “materies” telt meer dan 26.000 alfabetisch gerangschikte papieren themafiches met één of meer referenties naar de algemene documentatie. Alle informatie op deze fiches moet worden ingevoerd: thema van het document, nummer, titel, auteur, opmaakdatum en ook een beknopte omschrijving van de inhoud. Om het invoeren systematisch te laten gebeuren, werd een fichemodel ontworpen zodat alle gegevens in het daartoe bestemde veld kunnen worden ingebracht³.

Tijdens de eerste fase worden de papieren fiches ingevoerd zonder terug te vallen op het eigenlijke document. In een latere fase zal het document erbij worden gehaald om de ingevoerde gegevens te controleren of te vervolledigen, om na te gaan of het document wel degelijk beschikbaar is en om een beschrijving toe te voegen (beschadigingen, type papier, taal, ...).

Een paar cijfers

Sinds de start van het project eind 2003 werden meer dan 15.000 digitale fiches aangemaakt, goed voor in totaal 18.000 inputs wanneer men rekening houdt met de wijzigingen en aanvullingen die in de loop van de maanden in de reeds bestaande fiches werden aangebracht.

³ Les champs subdivisent la fiche informatique par catégorie d'information comme le thème, le titre, la description, la cote ou encore l'origine du document.

Activiteiten

De SHAEF-registratiekaarten

Wie de algemene documentatiedossiers raadpleegt, heeft vaak vooral oog voor de documenten die nog tijdens de oorlog werden opgesteld. Dat is begrijpelijk, want het gaat vaak om fiches over de tewerkstelling, een paspoort of originele steekkaarten uit de concentratiekampen. De zogenaamde SHAEF-kaarten die in vele dossiers zitten, zijn heel wat minder opvallend, en worden daardoor wel eens over het hoofd gezien. En dat is niet helemaal terecht. Ze bieden een interessante blik in de repatriëring van de zogenaamde “displaced persons”, en de laatste dagen voor hun terugkeer naar huis.

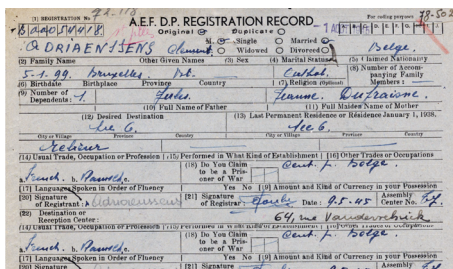

Foto SHAEF-kaart, SVG-DOS

collaborateurs of SS'ers. Ze werden allen samengevat onder die brede noemer van “displaced persons”. Verspreid over het hele continent waren op die manier miljoenen mensen onderweg.

De opmars van de geallieerde legers maakte hun terugkeer mogelijk. Om deze volksverhuizing onder controle te houden, was een specifieke administratie nodig.

De eigenlijke repatriëring gebeurde onder toezicht van het SHAEF (“Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force”, de samengevoegde leiding van de geallieerde legers) en het Rode Leger. Het multilaterale akkoord van het UNRRA (“United Nations Relief and Rehabilitation Administration”) vormde de derde pijler. Individuele landen konden daarnaast, volgens hun eigen keuze, nog bijkomende akkoorden afsluiten. België en Nederland bijvoorbeeld kwamen overeen wederzijds hulp te bieden aan elkaars burgers. Omdat Nederland pas in 1945 bevrijd werd, kreeg deze overeenkomst een onverwacht groot belang.

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) hield rekening met meer dan 275000 Belgische DP's. Voor hun terugkeer zorgde aanvankelijk de Belgische Militaire Missie. Het Belgisch Commissariaat voor de Repatriëring was dus niet de eerste speler op dit terrein. Pas vanaf het voorjaar van 1945 zou dat veranderen. Beide diensten werden bijgestaan door een aantal vrijwillige initiatieven. Dat waren logischerwijs het Rode Kruis en het NWOS (“Nationaal Werk voor Oud-strijders, Weggevoerden en Politieke Gevangenen”). Maar ook andere organisaties zoals Solidariteit, de sociale dienst van het Onafhankelijkheidsfront, of Fidelité, haar zusterorganisatie bij het Geheim Leger werkten mee. Toch bleef de hele structuur van de repatriëring sterk gemilitariseerd. Dat was begrijpelijk, omdat de oorlog nog steeds voortduurde. Niettemin zorgde al het kaki – samen met de rigoureuze toepassing van het Engels als voertaal – regelmatig voor frustraties.

De opvang in eerste lijn gebeurde al vlak achter het front. In de “collecting points” werd een “DP index card” aangemaakt. Het was de kleinste van de drie verschillende kaarten. Behalve de naam van de persoon vermeldde ze slechts het unieke registratiecijfer. Aan de hand van dit nummer kon de persoon gevolgd worden tot zijn uiteindelijke thuiskomst. Vóór het nummer stond nog een letter, die verwees naar het land waar de registratie plaatsvond (“G” staat voor “Germany”, Duitsland). Gedurende het hele traject van de repatriëring moest de DP dit kaartje bij zich houden, omdat het gold als voorlopig identiteitsbewijs. Door de kleine afmetingen raakte het wel eens zoek, waarna de DP een duplicaat moest aanvragen.

Een tweede kaart, de “AEF DP registration record” was groter. Het invullen ervan gold als een controle van de identiteit van de DP. De plaatselijke Belgische verbindingsofficier voorzag daartoe een individueel gesprek van 20 tot 30 minuten⁴. Behalve de gebruikelijke gegevens zoals woonplaats en geboortedatum, noteerde deze ook waar de DP naartoe wilde, en of hij eventueel geld in zijn bezit had. In vak nummer 23 werd aangeduid welke kledingstukken de DP eventueel kreeg. Onderaan de voorzijde van de kaart werd vaak een kort overzicht van de gevangenschap neergeschreven. Op de achterzijde volgde medische informatie, die een beeld gaf van de fysieke toestand waarin de persoon verkeerde voor zijn terugkeer. Onder nummer 26 kon aangekruist worden of hij “geschikt voor handarbeid” (vakje L) was, voor “vervoer” (M), of hij leed aan een besmettelijke ziekte (CD) dan wel aan een ziekte die hem het werken verhinderde (D). Ook de eventuele inenting tegen bijvoorbeeld tyfus en difterie werden genoteerd (vak nummer 27). Eenmaal de kaart ingevuld, zorgde een assistent voor een duplicaat ervan. Deze assistenten waren vaak vrijwilligers, die maar ten dele op de hoogte waren van de situatie. Plaatsnamen onder nummer 24 kregen daardoor soms de meest vreemde schrijfwijzen.

⁴ Verder in deze nieuwsbrief vindt u meer over deze verbindingsofficieren.

De kopieën van deze registratiekaarten werden doorgezonden aan de hoofdverbindingsofficier, die ze op zijn beurt bezorgde aan het Belgisch Commissariaat voor Repatriëring. Zo kreeg het commissariaat zicht op de nog te repatriëren personen.

In het verzamelcentrum vulde de assistent nog een derde kaart in, die echter niet altijd in onze documentatiedossiers kan weergevonden worden: de "AEF Assembly centre registration card". Waar de andere kaarten de DP moesten vergezellen, bleef deze laatste in het bezit van het repatriëringcentrum, zodat er een overzicht ontstond van de doortrekkende DP's.

De eigenlijke terugkeer naar België gebeurde meestal per trein, in begeleidde groepen van 400 tot 900 personen. Waar nodig konden vrachtwagens ingezet worden, of zelfs vliegtuigen. De verantwoordelijke van het transport bewaarde de registratiekaarten, en overhandigde ze in België aan het hoofd van het verzamelcentrum waar het transport toekwam. Nog meer informatie werd toegevoegd: immers, er volgde nog een monetaire controle⁵, een controle van de staatsveiligheid en nogmaals een medisch nazicht. Vervolgens werd de kaart afgestempeld en verzonden aan het gemeentebestuur van de plaats waarnaar de DP onderweg was.

Eenmaal thuis aangekomen moest de gerepatrieerde zich aanmelden op het gemeentehuis. Door het kleine indexkaartje, dat nu samengevoegd werd met de registratiekaart, kon de DP opnieuw identiteitspapieren bekomen, en de nodige rantsoenzegels. De kaarten zelf werden verstuurd aan het Belgisch Commissariaat voor Repatriëring. Bezat het gemeentehuis geen dergelijke registratiekaart, dan was de DP met eigen middelen teruggekeerd – dit waren de zogenaamde "trekkers" – zonder de verschillende controles te hebben ondergaan. Hij werd dan gevraagd zich alsnog naar het meest nabijgelegen repatriëringcentrum te begeven.

Meer informatie over dit onderwerp vindt u onder meer in P. Nefors, "Les officiers de liaison belges et les missions de rapatriement.", in: Jours de Londres. Bruxelles, 2000, pp. 285-313. Interessant is ook M.-P. Herremans, "Personnes déplacées (rapatriés, disparus, réfugiés)". Ruisbroeck-Bruxelles, 1948, 317 p.

⁵ De individuele dossiers van deze controle bevinden zich in het Algemeen Rijksarchief.

Bezoek aan het Centre de Documentation Juive contemporaine te Parijs

In september bezochten de historici van de Archief- en Documentatiedienst het Centre de Documentation Juive Contemporaine om de archieven te bekijken en een samenwerkingsverband tussen beide instellingen op te zetten.

De geschiedkundigen konden er onder andere kennis maken met de Namenmuur, de museumzalen, de crypte en de leeszaal. Daarnaast konden ze een blik werpen op de archieven, in het bijzonder het bestand van de Franse gedeporteerde Joden en de indrukwekkende documentaire databank.

Aanwerving van studenten tijdens de vakantie

De Archief- en Documentatiedienst heeft tijdens de maanden juli, augustus en september een beroep kunnen doen op studenten. Dankzij hun werk hebben we tijdens de vakantie met verschillende projecten vooruitgang geboekt:

- de digitalisering, benoeming en verpakking van de steekkaarten van het Bestand van de vervolging en de deportatie van Joden en Zigeuners in België
- de rationalisering van het steekkaartensysteem voor persoonlijke DDO-dossiers
- het invoeren van de steden en plaatsen van het geografisch steekkaartensysteem in een Excel-bestand⁶
- het herklasseren van de dossiers van de burgerlijke oorlogsslachtoffers 1914-1918

⁶ Nadat dit Excel-bestand is afgewerkt en nagekeken, zal het door de bezoekers kunnen worden geraadpleegd op aanvraag in de leeszaal.

Verbindings- en opsporingsofficieren in de voormalige bezette gebieden

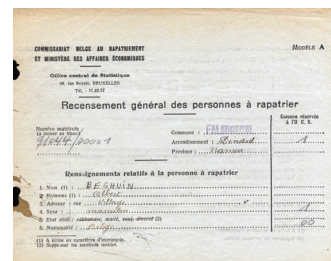

Foto fiche, SVG-DOS

De Directie-generaal Oorlogsslachtoffers is ontstaan uit het Belgisch Commissariaat voor repatriëring (BCR). Bij zijn oprichting in juni 1944 stond, zoals de naam aangeeft, het BCR in voor de repatriëring van landgenoten. Om personen die België hadden moeten verlaten vlotter te helpen terugkeren, werden meer dan 400 vrijwilligers naar de bezette

gebieden gestuurd. Deze zogenaamde "verbindingsofficieren" stonden onder leiding van de geallieerde legermachten en volbrachten verschillende opdrachten in samenwerking met de intergeallieerde Tracing-bureaus die geleidelijk tot stand waren gekomen. Dergelijke opsporingopdrachten kwamen er doorgaans naar aanleiding van vragen van familieleden, die op internationaal niveau werden verzameld en verspreid. Elke officier moest vervolgens het resultaat van zijn onderzoek volgens een welbepaalde procedure aan het BCR bezorgen en wekelijks verslag uitbrengen over zijn activiteiten. De onderzoeksmethodes van de officieren waren over het algemeen afhankelijk van de informatie die ze ter beschikking hadden:

- Werden de vermoedelijke plaats en omstandigheden van het overlijden in het opsporingsverzoek vermeld, dan moest de verbindingsofficier ter plaatse op onderzoek gaan om bewijzen voor het overlijden te verzamelen.
- Was er in het verzoek van de familie van de verdwenen persoon niet verwezen naar een vermoedelijke plaats van overlijden van de verdwenen persoon maar wel naar de plaats waar men het spoor was bijster geraakt, dan bestond de taak van de verbindingsofficier erin getuigenissen te verzamelen waarmee een verband kon worden gelegd tussen de aanwezigheid van het slachtoffer op een bepaald moment en de aangeduide plaats, om zo zijn traject vanaf deze plaats te volgen. Slaagde de officier er niet in een beginspoor van de verdwenen persoon te vinden, dan moest hij systematisch opsporingen doen in een straal van een aantal kilometer rond de genoemde plaats.

Behalve voor opsporingen op basis van een verzoek van familieleden werden de verbindingsofficieren ook ingezet voor het afzoeken van ziekenhuizen, gevangenissen, kampen, gemeentehuizen, bedrijven en andere plaatsen waar een verdwenen landgenoot mogelijk kon verblijven. Werd een te repatriëren persoon gelokaliseerd, dan moest de verbindingsofficier het BCR hiervan zo snel mogelijk op de

hoogte brengen zodat de familie kon worden gerustgesteld over zijn gezondheidstoestand, de eventuele reden voor zijn ziekenhuisopname en de vooruitzichten voor zijn repatriëring⁷.

Eens de massale repatriëring van de zomer van 1945 achter de rug was, ging het BCR zich meer toeleggen op de speurtocht naar personen die nog steeds vermist waren, namelijk ongeveer 20.000 landgenoten. Toen het BCR stilaan werd opgeheven, werden dan ook bekwame en meertalige personen ingezet om de verbindingsofficieren te vervangen en op onderzoek te gaan in de voormalige bezette gebieden. De nieuw aangeworven personen, onder wie veel voormalige politieke gevangenen, waren niet langer verbindingsofficieren maar zogenaamde opsporingsofficieren. De klemtoon kwam meer te liggen op onderzoek naar verdwenen landgenoten door nauwe contacten met de familie en het verzamelen van informatie op grote schaal.

Dankzij het werk van deze mannen en vrouwen konden tal van landgenoten worden gerepatriëerd en kon de angst bij hun familie worden weggenomen, hetzij door de terugkeer van hun naasten, hetzij door zekerheid over hun lot.

Daarnaast werd een schat aan documentatie aangelegd, bestaande uit talloze verslagen en documenten die nuttig zijn voor het opsporen van personen, zoals gevangenisregisters, transportlijsten, loonlijsten en dergelijke. Deze archieven hebben in de eerste plaats een belangrijke rol gespeeld bij de grote repatriëringstroom en de speurtocht naar verdwenen landgenoten, maar ze zijn ook later nuttig gebleken. Ze dienden immers naderhand als bewijsmateriaal bij de vergoeding van slachtoffers. Sedert jaren worden ze daarnaast ook gebruikt voor historisch onderzoek en helpen ze de herinnering levendig te houden, in de vorm van persoonlijke dossiers, dossiers inzake nationale erkentelijkheid, dossiers betreffende het invaliditeitspensioen of algemene documentatie.

⁷ Verbindingsofficieren mochten zelf niemand repatriëren maar moesten de informatie doorgeven aan het BCR, dat het nodige deed. Voor de 'praktische' aspecten van de repatriëring, zie het artikel over de SHAEF-repatriëringkaarten.

Infos

Jaarverslag 2008

Dit jaar publiceert de DG Oorlogsslachtoffers geen jaarverslag 2008 omdat de FOD Sociale Zekerheid, waarvan de DG deel uitmaakt, zijn eerste jaarverslag gepubliceerd heeft. Daarin komen alle activiteiten van de Directies-generaal aan bod en wordt daarnaast een kort overzicht van hun opdrachten gegeven. In het deel over de DG Oorlogsslachtoffers ligt de klemtoon op de realisaties in het jaar 2008, in het bijzonder wat betreft het digitaliseren, het bewaren en het benutten van de archieven.

Dit jaarverslag is enkel beschikbaar in digitale vorm op de internetsite van de FOD Sociale Zekerheid (www.socialsecurity.fgov.be), waar het in zijn geheel of gedeeltelijk als PDF-document kan worden gedownload. Het deel over de DG Oorlogsslachtoffers is te vinden op de internetsite van de DG (<http://warvictims.fgov.be>) onder "publicaties".

Op aanvraag is het hoofdstuk over de DG Oorlogsslachtoffers ook in papieren vorm verkrijgbaar.

Folder Archidoc News

Bij het derde nummer van Archidoc News zat een folder waarin de Archief- en Documentatiedienst kort werd voorgesteld en waarmee u zich kon inschrijven voor Archidoc News. Deze folder is bedoeld voor instellingen met een publiek dat mogelijk geïnteresseerd is in historische studies over de Tweede Wereldoorlog of in de activiteiten en projecten van de Archief- en Documentatiedienst.

Went u een aantal exemplaren van deze folder te ontvangen om ze te verspreiden of ter beschikking te stellen van het publiek van uw instelling, universiteit, genealogische of andere vereniging, of zit u door uw voorraad heen, dan kunt u contact opnemen met de Archief- en Documentatiedienst.

Geleid bezoek aan de archieven en de documentatie

Op 5 november brachten de studenten van het tweede jaar geschiedenis van de Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix te Namen samen met hun docent, mevrouw Anne Roekens, een bezoek aan de archiefcollectie van de DG Oorlogsslachtoffers. Het bezoek kaderde in een college hedendaagse heuristiek en een seminarie over mondelinge getuigenissen.

De DG Oorlogsslachtoffers biedt geleide groepsrondleidingen in de 8 verdiepingen tellende archieftoren aan voor personen die geïnteresseerd zijn in historisch, familiegebonden of genealogisch onderzoek dat verband houdt met de Tweede Wereldoorlog.

De rondleiding begint met een korte voorstelling van het gebouw waarin de DG gevestigd is.

Vervolgens nemen de gidsen van de Archief- en Documentatiedienst de bezoekers mee naar drie grote archiefcollecties:

1. de "algemene" documentatie, die inzicht geeft in de oorsprong van de archieven, de mogelijkheden en de huidige onderzoeksmethodes.
2. de verschillende soorten dossiers die de DG in haar bezit heeft (persoonlijke "DDO"-dossiers, statuten van nationale erkentelijkheid en invaliditeitspensioenen), hun belang voor het historisch onderzoek en de toegangs- en raadplegingsvoorwaarden.
3. ten slotte is er op het einde van de rondleiding een voorstelling van het "Bestand van de vervolging en de deportatie van Joden en Zigeuners in België" en van het project betreffende het digitaliseren, het benutten en het bewaren van deze bijzondere collectie.

De rondleidingen hebben plaats in het Nederlands of in het Frans en duren ongeveer drie kwartier. Ze zijn toegankelijk voor groepen van 8 tot 20 personen⁸.

⁸ Indien er meer dan twintig personen zijn, kan de groep in twee gesplitst worden.

Uitlenen van tentoonstellingspanelen

Tussen 1998 en 2004 werden het art-decogebouw waarin de Directie-generaal Oorlogsslachtoffers is ondergebracht en de acht verdiepingen hoge archieftoren volledig gerenoveerd door de Regie der gebouwen. In september 2004 werd ter gelegenheid van de opening van het hoofdgebouw een tentoonstelling georganiseerd die terugblikte op het 60-jarig bestaan van de DG Oorlogsslachtoffers. Deze tentoonstelling met als titel "Van Belgisch Commissariaat voor Repatriëring tot Dienst voor de Oorlogsslachtoffers: 60 jaar bijstand aan de burgerlijke slachtoffers" vertelde de geschiedenis van het Belgisch Commissariaat voor Repatriëring, opgericht in 1944 om de Belgen naar hun vaderland terug te brengen, verdwenen personen op te sporen, persoonlijke bezittingen te verzamelen en documentatie te vergaren.

De tentoonstellingspanelen staan ter beschikking en kunnen op aanvraag uitgeleend worden aan instellingen.

Contact

FOD Sociale Zekerheid
Directie-generaal Oorlogsslachtoffers
Archief- en documentatiedienst
Luchtvaartsquare 31
1070 Brussel
Tel.: 02/528.91.59
Fax: 02/528.91.75

E-mail: archidoc@minsoc.fed.be
Website: <http://warvictims.fgov.be>

Hebben aan deze editie meegewerkt:

Gert De Prins, Marie Lejeune, Alexandra Matagne, Sylvie Vander Elst

Opmaak: Dienst Communicatie FOD Sociale Zekerheid

Vertaalingsdienst: Christian Huts, Cindy Jossa

Verantwoordelijke uitgever: Claire Barette – maart 2010